

JULKISIVUVALAISTUS KAUPUNKITILASSA – HELSINGIN KAUPUNGIN LUPAPROSESSI

Anna Martevo

Opinnäytetyö
Toukokuu 2011
Viestinnän koulutusohjelma
Valoilmaisu
Tampereen ammattikorkeakoulu

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Tampere University of Applied Sciences

OPINNÄYTTEEN TIIVISTELMÄ

Anna Martevo

Julkisivuvalaistus kaupunkitilassa – Helsingin kaupungin lupaprosessi

Toukokuu 2011

40 sivua

Tampereen ammattikorkeakoulu

Viestinnän koulutusohjelma

Valoilmaisu

Lopputyön muoto: kirjallinen

Lopputyön ohjaaja: Eero Pölönen

Avainsanat: valo, ulkovalaistus, kaupunkitila, lupamenettely

Tämä opinnäytetyö käsittelee julkisivuvalaistusta kaupunkitilassa ja siihen liittyvää lupaprosessia Helsingin kaupungissa. Vertailukohtana toimii Jyväskylän kaupungin vastaava lupaprosessi. Työssä on tarkemmin määritelty tarkemmin termit julkisivu ja kaupunkitila, jotka ovat suuressa roolissa aihetta käsitellessä. Pohdin myös kaupunkitilan valaistuksen merkityksiä ja Helsingin kaupungin valaistuksellista kehityssuuntaa. Työn on tarkoitus toimia selvityksenä Helsingin kaupungin lupaprosessista.

THESIS SUMMARY

Anna Martevo

Facade lighting in urban space – Helsinki city permit process

May 2011

40 pages

TAMK University of Applied Sciences

Media Programme

Area of specialisation: Lighting design

Type of Final Project: Written

Thesis supervisor: Eero Pölönen

Keywords: light, exterior lighting, urban space, authorization

Abstract:

This study handles facade lighting in urban space and the related permitting process in the city of Helsinki. In comparison it also contains a similar permit process in the City of Jyväskylä. Terms "façade" and "urban space" are being further defined, with more detail, since they play a big role in the topic. The work also discusses the meanings of urban space lighting and the development regarding lighting in the city of Helsinki. Work is intended to operate as a report of the Helsinki city permit process.

Sisällys

1	Johdanto.....	5
2	Mikä on julkisivu?.....	6
2.1	Mistä rakentuu julkisivu?	7
2.1.1	<i>Pintamateriaali.....</i>	7
2.1.2	<i>Mainokset</i>	8
2.1.3	<i>Arkkitehtoninen ilme.....</i>	8
2.1.4	<i>Julkisivun pinnan väri</i>	8
2.1.5	<i>Massoittelu</i>	9
2.1.6	<i>Julkisivuvalaistus</i>	10
3	Mikä on kaupunkitila?	11
3.1	Mistä rakentuu kaupunkitila?.....	11
3.1.1	<i>Julkinen kaupunkitila</i>	11
3.1.2	<i>Yksilön kaupunkitila</i>	11
3.1.3	<i>Päivänäkymä.....</i>	12
3.1.4	<i>Pimeän ajan näkymä.....</i>	13
4	Kaupunkitilan valaistuksen merkitykset	15
4.1	Mielikuvamarkkinointi	15
4.2	Ympäristö ja turvallisuus	15
4.3	Tunnettuus	16
5	Helsingin julkisivuvalaistusta valvovat tahot	18
5.1	Rakennusvalvontavirasto	18
5.2	Rakennusvirasto	19
5.3	Museovirasto.....	19
5.4	Kaupunkisuunnitteluvirasto	20
6	Valaistusta koskeva lainsäädäntö ja normisto	21
7	Valaistusta koskeva lupaprosessi	23
7.1	Helsingin kaupungin lupaprosessi.....	23
7.2	Jyväskylän kaupungin lupaprosessi.....	26
8	Helsingin kaupungin valaistuksen kehityssuunta...29	

8.1	Tekniikan kehittyminen.....	29
8.2	Suurimmat haasteet.....	30
8.3	Toiminnallinen kehityssuunta	31
9	Loppusanat	33
10	Lähteet	36
	Liitteet	38

1 Johdanto

Valaistusala on Suomessa vielä melko nuori, joten useassa kaupungissa valaistusta koskevat lupakäytännöt ovat vasta muodostumassa. Helsingin kaupungilla on muista kaupungeista hieman poikkeava julkisivuvalaistusta koskeva lupaprosessi. Helsingissä julkisivuvalaistusta koskevaa lupaprosessia valvoo useampi virasto ja tämä luo haasteen sekä päättäjille, että myös luvan hakijoille. Helsingin kaupungin valaistusta koskevassa lupaprosessissa ei ole tällä hetkellä mukana valaistuskoordinaattoria. Asiantuntijan läsnäolo varmasti nopeuttaisi ja selkeyttäisi prosessin läpivientiä. Tämä onkin puute, jonka myös Helsingin kaupunkikuva-arkkitehti on todennut haastattelussaan.

Suunnittelijat, joiden kanssa olen keskustellut, ovat kokeneet Helsingin kaupungin julkisivuvalaistusta koskevan lupaprosessin hankalana. Epäselvyydet hankaloittavat monien eri toimijoiden kuten valaistussuunnittelijoiden sekä valaistuksesta päättävien tahojen toimintaa. Työni tarkoitus on selventää kaupungille ja suunnittelijoille prosessin tärkeimmät vaiheet sen mukaan, miten Helsingin kaupunki näkee ne oikeana. Työni on selvitys tilanteesta ja toivon, että työtä voidaan käyttää apuna, kun lähdetään hakemaan kaupunkitilan julkisivuvalaistusta koskevaa toimenpidelupaa Helsingin kaupungin Rakennusvalvontavirastolta.

Rakennukseen kohdistuvan valaistuksen koskiessa myös julkisivuja ja kaupunkitilaa koin tärkeänä määritellä lukijalle mitä kaupunkitila ja julkisivu tarkoittavat. Pohdin työssäni myös kaupunkitilan valaistuksen merkityksiä ja Helsingin kaupungin valaistuksellista kehityssuuntaa. Näiden määritelmien ja pohdintojen kautta luodaan pohja kokonaisuuden hahmottamiselle.

Opinnäytetyötäni varten luin julkisivuvalaistukseen liittyviä artikkeleita sekä haastattelin alan toimijoita. Pääosin tietoni pohjautuvat tekemiini haastatteluihin ja omiin kokemuksiini sekä julkisivuvalaistusta koskeviin artikkeleihin.

2 Mikä on julkisivu?

Julkisivuilla on kaupunkikuvassa erittäin merkittävä rooli, täten niiden valaistusprosessia valvoo Helsingissä usea eri taho. Julkisivut rakentavat kaupunkinäkymiä ja rytmittävät kaupunkikuvaa. Julkisivuilla on kaksi eri näkymää: päivänäkymä ja pimeän ajan näkymä. Täten julkisivuvalaistusta tehtäessä on otettava huomioon molemmat näkymät. Pimeän ajan näkymän ja tilan luo valaistus sekä rakennuksen arkkitehtoninen luonne. Valaistut julkisivut luovat uuden kaupunkitilan ja voivat tuoda uusia rakenteellisia piirteitä kaupunkikuvaan. Päivänäkymä on myös huomioitava suunnitelmia tehdessä, sillä valaisinlaitteiden mittasuhteet ja ulkonäkö ovat osa julkisivun arkkitehtonista päivänäkymää, joten on tärkeää, että ne ovat harmoniassa valaistavan julkisivun kanssa. Kiinteää julkisivuvalaistusta tehtäessä suunnittelijan tulee ajatella pitkällä tähtäimellä, jolloin on otettava huomioon tekninen ja esteettinen kestävyys. Arvioitavana on se, kestävätkö ratkaisut aikaa niin teknisistä kuin myös visuaalisista lähtökohdista.

Kuva 1. Helsingin Paasivuorenkadulla sijaitsevan Paasitornin julkisivu

2.1 Mistä rakentuu julkisivu?

Julkisivut rakentuvat useista eri elementeistä. Nämä erinäiset elementit luovat edellytykset ja rajoitteet valaisulle, mutta ne voivat myös luoda mahdollisuuksia uudennaisille valaistusratkaisuille. Suunnittelun tulee edetä näiden elementtien ehdoilla. Sen tulee kunnioittaa rakennuksen julkisivun ominaispiirteitä sekä noudattaa valaistavan rakennuksen asemaa kyseisen kaupunkitilan rakennusten hierarkiassa. Hierarkia määrittyy monista eri tekijöistä. Se rakentuu mm. käyttötarkoituksen, historiallisen arvon sekä rakennuksen koon mukaan. Rakennuksen hierarkkista asemaa ei voida suoraan määrittellä, vaan se muodostuu sijainnin mukaisen kaupunkitilan mukaan.

2.1.1 Pintamateriaali

Julkisivun pintamateriaali on merkittävä valaisun kannalta. Erilaisilla pintamateriaaleilla voidaan rakennukselle tuoda vahva omaleimainen ilme ja luoda uusia merkityksiä sekä tiloja. Pinnan struktuuri ja materiaalin käyttäytyminen on huomioitava valaistusta suunniteltaessa. Nykyarkkitehtuurin julkisivumateriaalina käyttämä lasipinta luo oman haasteen julkisivun määrittelylle. Voi sanoa, että rakennuksen julkisivu on siirtynyt rakennuksen sisätiloihin. Koska lasipintaa on haastavaa valaista, luovat valaistut sisätilat rakennuksen julkisivun (esim. Sanomatalo).

Kuva 2. Helsingin Sanomatalon pimeän ajan näkymä

2.1.2 Mainokset

Mainonta on nykyään suuressa osassa kaupunkitilan julkisivuja, ja sillä on merkittävä rooli kaupunkitilan näkymässä. Ideaalinen tilanne olisi, että mainonta tulisi osaksi arkkitehtonista ilmettä ja täydentäisi julkisivua. Julkisivuun kiinnitettävät mainokset eivät saa viedä liikaa tilaa, ja niiden sijoittelua koskevat tarkat säädökset (Helsingin kaupungin rakennusjärjestys, 9 §).

Rakennusvalvonta vaatii kohteen arkkitehdiltä mainonnan yleissuunnitelman. Siinä tulee kertoa mainoslaitteiden sijoituspaikat, koot ja tyypit. Varsinkin Helsingissä mainoslaitteilla on suuri merkitys kaupunkikuvassa. Joitakin mainoslaitteita on jopa suojeltu niiden historiallisen ja kulttuurisen arvon vuoksi. Julkisivuun kiinnitettävät valomainokset vaativat aina toimenpideluvan, joka haetaan rakennusvalvontavirastolta.

2.1.3 Arkkitehtoninen ilme

Yksi merkittävimmistä julkisivun osa-alueista on rakennuksen julkisivun arkkitehtoninen ilme. Kokonaisuutta tulee kunnioittaa kaikissa julkisivuun tehtävissä saneerauksissa. Rakennuksen luonteen säilyttämisen ja kunnioittamisen tulee olla aina merkittävässä osassa muutoksia tehtäessä. Eritoten historiallisesti merkittävässä rakennuksissa tulee suunnittelijoiden olla tietoisia kyseisen rakennuksen historiasta ja arkkitehtonisista piirteistä. Arkkitehtoninen kokonaisilme luo rajoitteita valittaessa valaisimia valaistavaan kohteeseen, koska on otettava huomioon valaisinlaitteiden mittasuhteet sekä niiden ulkonäkö valintaa tehtäessä. Historiallisten miljöiden ja suojeltujen rakennusten valaistuksessa suunnittelun ja toteutuksen tulee liittyä kohteen alkuperäiseen ideaan. Väärien asioiden korostaminen saattaa hämärtää kohteen arvoa (KAUPUNGIN VALOT- Helsingin valaistuksen kaupunkikuvalliset periaatteet, 2003). Mielestäni tarkkaan suunnitellulla ja toteutetulla valaisulla voidaan myös korostaa kohteen arvoa ja tuoda esiin elementtejä, jotka muuten saattaisivat jäädä katsojalta huomaamatta. Hyvän valosuunnittelun toteuttamisen edellytyksenä on arkkitehtoninen ja tilallinen ymmärrys, joita tulisi edellyttää niin suunnittelijalta kuin myös asiakkaalta sekä valaistuksesta päättäviltä tahoilta.

2.1.4 Julkisivun pinnan väri

Julkisivun pinnan värytys on sidonnainen valittuun julkisivumateriaaliin. Tiedyt materiaalit luovat rajoitteita värytykselle. Värytyksellä voidaan luoda rytmiä julkisivuun,

tehdä erilaisia tehosteita ja pintoja. Julkisivun väritystä mietittäessä tulisi aina ottaa huomioon rakennuksen luonne ja käyttötarkoitus. Kaiken pohjana toimii hallittu värien käyttö ja ymmärrys. Kokonaisuuden voi myös luoda usean eri värin yhdistelmä, kuten Helsingin tekniikan alan oppilaitoksen Käpylän koulutusyksikön julkisivussa.

Kuva 3. Helsingin tekniikan alan oppilaitos, Käpylän koulutusyksikkö

2.1.5 Massoittelu

Massoittelu on rakennuksen ulkoisten elementtien sommittelua. Rakennuksen massoittelun tarkoituksena on luoda yhtenäinen kokonaisuus muotojen, kokojen ja värien kautta. Perusmassa eli rakennuksen perusmuoto, jonka katsoja hahmottaa, luo ehdot täydentäville massoille (parvekkeet, tornit yms.). Täydentävät massat ovat alisteisia perusmassalle. Ne ovat kooltaan pienempiä ja vaikuttavat sisätilojen olemukseen ja niissä toimimiseen. Täydentävät massat vaikuttavat myös julkisivun arkkitehtoniseen luonteeseen ja rytmiin. Valaisu on alisteinen massoittelulle, ja sen on toimittava massoittelun luomien ehtojen mukaisesti. Massoittelun luomia ehtoja ja rajoitteita voidaan pitää myös mahdollisuuksina. Täydentäviä massoja hyödyntämällä voidaan niistä luoda kantava valaistuksellinen elementti, joka määrittelee rakennuksen pimeän ajan valaistuksellisen ilmeen.

2.1.6 Julkisivuvalaistus

Valaistus on olennainen osa julkisivua. Valaistuksella voidaan korostaa rakennusten arkkitehtonisia piirteitä ja tuoda se osaksi kokonaisvaltaista kaupunkitilaa. Suurin merkitys julkisivuvalaistuksella on sen rooli pimeän ajan kaupunkikuvan rakentamisessa. Julkisivuvalaistus on yleistymässä, joten monet kaupungit ovat tehneet valaistuksen Master Planin. Tämä suunnitelma käsittelee kokonaisvaltaisesti kaupungin tavoitteita valaistuksen osalta. Siinä huomioidaan useat eri valaistuksen osa-alueet kuten myös julkisivuvalaistus. Helsingin kaupungin teettämä raportti, KAUPUNGIN VALOT – Helsingin kaupungin kaupunkikuvalliset periaatteet (2003) toimii kaupungin yleissuunnitelmana. Siihen on kirjattu ohjeistuksia ja tavoitteita sekä tarkemmin kaupungin kanta valaistuksellisesti merkittäviin kaupunkikuvallisiin alueisiin. Helsingin kaupungin julkisivuvalaistusta valvoo useampi taho. Niistä tärkein on Rakennusvalvontavirasto. Kyseiset tahot ja niiden vastuualueet sekä päätösvalta kuvataan tarkemmin erillisessä kappaleessaan.

3 Mikä on kaupunkitila?

3.1 Mistä rakentuu kaupunkitila?

Kaupunkitila rakentuu katsojalle omien näkemysten, kiinnostuksen kohteiden ja kokemusten pohjalta. Kukin yksilö kokee kaupunkitilan omalla tavallaan.

Kaupunkitiloja on niin monta kuin on katsojia. On myös olemassa virallisia määritelmiä kaupunkitiloille.

3.1.1 Julkinen kaupunkitila

Julkisella kaupunkitilalla tarkoitetaan tilaa, joka on asemakaavassa määritelty katu-, katuaukio-, puisto, virkistys- tai liikennealueeksi tai joka on asemaakaava alueen ulkopuolella edellä mainitussa käytössä (35§, Helsingin kaupungin rakennusjärjestys). Näin määrittelee Helsingin kaupunki julkisen tilan, ja vastaavanlainen määritelmä julkisesta kaupunkitilasta on usealla muullakin kaupungilla. Julkinen kaupunkitila koostuu usein suunnittelun pohjalta rakennetuista tiloista ja elementeistä. Yksilön kaupunkitilana voidaan pitää julkisessa tilassa muodostunutta omakohtaista tilaa.

3.1.2 Yksilön kaupunkitila

Reijo Mälkiän kirjoittamassa artikkelissa Arkkitehtuurin helmiä/Osa 85, 2010 kuvaillaan ranskalaisen sosiologin Henri Lefebvren näkemystä kaupunkitiloista. Lefebvre erottaa kolme erillistä tilaa: aistittu tila, käsitteellistetty tila ja eletty tila.

Aistittu tila, josta Lefebvre käyttää myös nimeä tilalliset käytännöt, käsittää silmin havaittavan ja käsin kosketeltavan kaupungin sekä ihmisten tilan käytön ja objektiivisen tilaan sijoittumisen.

Käsitteellistetty tila viittaa tietoisiin tilaa tai kaupunkia koskeviin representaatioihin.

Eletyn tilan käsite sen sijaan viittaa uskomuksiin, myytteihin, toiveisiin ja pelkoihin. Kaupunki on jokaisen sielullaan ja sydämellään läpielämä, usein inhon ja rakkauden kyllästävä.

(Mälkiä, 2010)

Yksilön luoma oma kaupunkitila pohjautuu juuri näihin Lefebvren määrittelemiin tiloihin ja näiden määritelmien kautta voidaan myös eritellä yksilön kokemaa kaupunkitilaa. Erilaisista tunteisiin vaikuttavista kokemuksista ja aistimuksista koostuu merkityksiä eri kaupunkitiloille. Näistä koostuu yksilön oma tulkinta kaupunkitilasta, ja tuntemusten pohjalta yksilö luo emotionaalisen suhteen kaupunkitilaan. Erilaiset tekijät vaikuttavat vahvasti yksilön kaupunkitila-aistimusten ja -tulkintojen muodostukseen. Näitä tekijöitä ovat mm. tilan käyttötarkoitus, esteettisyys ja tunnelma.

3.1.3 Päivänäkymä

Päivällä kaupunkitila muodostuu ikkunoista ja mainoksista sekä kaupunkikuvaa muotoilevista katulampuista. Pimeän ajan näkymässä nämä elementit luovat valaistuja tiloja. Päivänäkymässä eri tekijät kuten valaisinlaitteet julkisivuissa, rakennukset, tiet ja muut kaupunkikuvaa rakentavat elementit luovat yhdessä kaupunkitilan. Ihmiset, ajankohta ja sääolotilat ovat myös vaikuttavia tekijöitä päivänäkymän muodostumisessa yksilötasolla. Nämä edellä mainitut seikat johdattavat minut siihen päätelmään, että näkymä pohjautuu materiaalisiin visuaalisiin kuviin ja elementteihin sekä immateriaalisiin kokemuksiin, perinteisiin ja henkiseen ilmapiiriin.

Kuva 4. Eduskuntatalon päivänäkymä

Päivänäkymä on päivittäin toteutuva ohimenevä kaupunkitila, joka öisin muuntautuu uudeksi tilaksi. Keinotekoisella valaisulla ei päivisin ole suurta merkitystä muuten kuin että valaisinlaitteilla on julkisivua ja katunäkymää muotoava rooli.

Päivisin koettavat kaupunkitilat luovat erilaisia merkityksiä kaupungista ja päiväsaikaan tapahtuvat kaupunkitilalliset tulkinnat muodostuvat eri toiminnoista kuten työmatkasta tai istuskelusta puistossa. Täten mielle yhtymät, jotka koskevat kaupunkikuvan päivänäkymää, liittyvät myös näihin päivittäin tehtäviin toimintoihin.

3.1.4 Pimeän ajan näkymä

Valaistuksen kannalta tärkein yksilön kokema kaupunkitila on pimeän ajan näkymä. Pimeä luo edellytykset valolle ja sen esteettiselle kokemiselle. Katuvalaistus, puistovalistus ja julkisivuvalistus luovat uusia kaupunkitiloja katsojalle valon keinoin. Näkymät muuttuvat ja ihmiset saavat uusia kokemuksia ja aistimuksia sekä näkevät erinäiset päivänäkymässä kokemansa tilat uudessa valossa.

Kuva 5. Eduskuntatalon pimeän ajan näkymä

Valaistuksella rajataan kaupunkitiloja sekä sen avulla tuodaan esille rakennukset ja merkitään kulkuväylät. Pimeän ajan valaistuksella luodaan turvallisuuden tunnetta ja edellytykset pimeällä liikkumiselle. Päiväsaikaan tavalliseltakin näyttävät rakennukset saadaan pimeän aikaan valaistuksen avulla merkityksellisiksi kaupunkikuvan osiksi. Jotta kaikki tämä voitaisiin saavuttaa, tulisi ammattitaitoiseen suunnitteluun panostaa.

Katu-, aukio- ja julkisivuvalaistuksen sekä mainosvalojen tulee muodostaa tasapainoinen kokonaisuus (KAUPUNGIN VALOT- raportti, 2003). Toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus pimeän ajan kaupunkikuvassa on siis myös Helsingin

kaupungilla tavoitteena. Oman haasteensa luokin se, kuka on oikea henkilö tai mikä taho on olennaisimmassa roolissa, kun määritellään valaistuksellista tasapainoista kokonaisuutta kaupungille.

Pimeän ajan valaistuksen luomiselle voi olla useampiakin motiiveja. Tärkeimpänä on kuitenkin turvallisuus ja kulkuväylien selkeä merkitseminen. Toinen merkittävä näkökulma on visuaalinen toteutus, jolloin tuodaan esille rakennuksia ja kaupunkitilallisesti tärkeitä muotoja ja elementtejä (esim. vesitornit). Nykyään pimeän ajan valaistuksen lähtökohtana toimivat useimmiten visuaalistaloudelliset lähtökohdat, eli näyttävää ja funktionaalista valaisua tietyissä taloudellisissa raameissa. Aiemmin syyt valaistuksen käytölle olivat enemmän teknistaloudellisia, eli käytettiin halvinta mahdollista tekniikkaa ja pääpaino ei ole ollut lainkaan valaistuksen olennaisissa merkityksissä kuten aistimuksissa tai näkemiskokemuksessa. Haastattelussaan arkkitehti Marjut Kauppinen kuitenkin toteaa: *Helsingin kaupungilla on ollut vahvasti teknistaloudelliset lähtökohdat valaisulle, mutta voidaan sanoa, että muutosta on tulossa. Kuitenkin tarkoituksena on luoda kaunis ja vetovoimainen kaupunkiympäristö.* (Kauppinen, 8.3.2011).

Kehityssuunta on mielestäni tällä hetkellä oikea, mutta matkaa vielä on. Kysymys on asenteista ja henkilökohtaisista näkemyksistä, joten muutos tulee viemään oman aikansa. Haasteen luo myös Helsingin kaupungin byrokraattinen rakenne ja budjettikysymykset.

4 Kaupunkitilan valaistuksen merkitykset

4.1 Mielikuvamarkkinointi

Kaupunkikuvallisesti onnistunut korkeatasoinen ja turvallisuutta sekä arkkitehtuuria tukeva valaistus luo kaupungille vahvan valaistuksellisen identiteetin. Nykyään energiatehokkuus ja kaupunkien vihreät arvot ovat merkittäviä kaupunkibrändiä luotaessa. Täten on todella tärkeää panostaa kaupunkitilan valaistukseen sekä tehdä selkeä toimintatapa sen ylläpidosta ja huoltotoimenpiteistä. Tehokkaasti toteutetulla ja suunnitellulla valaistusta tukevalla toiminnalla voi kaupunki profiloitua ihmisten mieliin visuaalisesti miellyttävänä ja turvallisena kaupunkina. Selkeyttämällä lupaprosessia ja tekemällä yleisen ohjeistuksen valaistukseen liittyvästä lupaprosessista kaupungit parantaisivat omaa valaistuksellista identiteettiään kansainvälisellä tasolla. Itse koen, että tällä hetkellä Helsingissä ollaan hieman liian varovaisia julkisivuvalaistukseen liittyviä päätöksiä tehtäessä. Voi olla, että valaistukselliset ratkaisut koetaan liian pysyvinä tai ikuisina, eikä ymmärretä niiden muunneltavuutta. Kyseessä ovat kuitenkin teknilliset laitteet, jotka voidaan aina poistaa tai uusida. Mielestäni liika varovaisuus asian suhteen voi johtaa kaupunkikuvan kehityksen hidastumiseen ja kaupunkikuvan valaistuksellisen monimuotoisuuden rajoittamiseen.

4.2 Ympäristö ja turvallisuus

Korkeatasoisella valaistuksella tuodaan ympäristö esille ja luodaan turvallisuuden tunnetta kaupunkilaisille. Valaistusta suunniteltaessa tulee ottaa huomioon tilan käyttäjät ja ikähaarukka, koska vanhetessa ihmisen silmä tarvitsee suhteessa paljon enemmän valoa. Valon tärkeimpänä tehtävänä kaupunkiympäristössä on tuoda erinäiset ympäristössä esiintyvät elementit esille ja nähtäväksi. Pimeään aikaan valaistuksella on erittäin suuri merkitys, sillä ilman valoa ei ole värejä ja ilman valoa ei ihminen voi hahmottaa kunnolla ympäristöään.

Yhtenäinen kaupunkikuva jota tuetaan valaistuksella takaa toimivan ja selkeän toimintaympäristön kaupungin asukkaille. Yhtenäisen valaistuksellisen kaupunkikuvan edellytyksenä on yleissuunnitelma. ”*Uusilta alueilta tehdään yleissuunnitelmat, mutta varsinaista tarkempaa Master Plania ei Helsingin kaupungilla ole. On olemassa ohjeistus, mitä rakennuksia olisi suotavaa valaista. Tämä toimii kannustimena yksityisille kiinteistönomistajalle valaistuksen osalta.*” (Kauppinen, 8.2.2011).

Ympäristö ja sen turvallisuus ovat yhtäläillä myös yksityisten kiinteistönomistajien vastuulla, koska ympäristö ja turvallisuuden tunne luodaan niin kaupungin omistamien julkisten tilojen kuin myös yksityisten tonttien valaistuksen kautta.

4.3 Tunnettuus

Valolla voi olla myös suuri markkinoinnillinen merkitys kaupungille. Sen avulla voidaan luoda uusi valaistuksellinen kaupunki-identiteetti ja vahvistaa jo olemassa olevaa. Turistit luovat mielikuvansa kaupungista myös visuaalisten kokemusten ja aistimusten perusteella. Näitä tunnetiloja voidaan luoda tai vahvistaa valon avulla. Näillä keinoilla voidaan jättää turisteille pysyvä muistijälki kaupungissa käynnistä. Ihmiset kertovat kokemuksistaan ystävilleen, joten puskaradiolla on erittäin suuri rooli myös turismin kohdalla. Nykyisessä sosiaalisen median vaikutusvallan alaisena olevassa yhteiskunnassa myös blogeilla on erittäin suuri merkitys. Täten yksi positiivinen kokemus jossakin kaupungissa voi päätyä sellaiseen blogiin luettavaksi, jota lukee useampi tuhat ihmistä. Varmasti kynnys matkustaa kyseiseen kuvailtuun kaupunkiin pienenee, ja näin kaupunki saattaa saada lisää turisteja. Turismi on suuri osa elinkeinoelämää eritoten Helsingissä. ”*Valaistuksella luodaan kaupungille vetovoimaisuutta, sillä on suuri merkitys. Sillä se on myös elinkeinokysymys.*” (Kauppinen, 8.3.2011).

Valaisemalla merkittäviä kohteita voidaan myös merkata ja osoittaa kaupungille tärkeitä kohteita, joihin halutaan turistien kiinnittävän huomiota. Nykyään haetaan matkoilta myös suuria tunteisiin vaikuttavia visuaalisia elämyksiä ja kokemuksia. Jotta kaupunki säilyttäisi vetovoimaisuutensa, tulisi sen pystyä tarjoamaan kansainvälisellä tasolla laadukkaita kohteita. Tässä on onnistunut Jyväskylä, joka on Suomen ainoana kaupunkina voittanut kansainvälisen palkinnon valaistuksellisista saavutuksista. Maailmalla Jyväskylä markkinoi itseään Jyväskylä-City Of Light nimekkeellä. Tämä on myös nimi pitkään jatkuvalla projektilla, jossa on tavoitteena uusia koko kaupungin valaistus. Näistä tavoitteellisista ja suunnitelmallisista ponnistuksistaan Jyväskylä on ansaitusti saanut paljon kansainvälistä huomiota. Helsingissä luotetaan liikaa siihen, että vetovoimaisuuteen riittää se, että se on pääkaupunki. Kaupungilla ei ole omaa selkeää valaistuksellista profilia eikä visuaalista intohimoa ruveta kehittämään selkeämpää tai omaleimaisempaa visuaalista kaupunkikuvaa.

Vuonna 2012 Helsinki on maailman design-pääkaupunki. Tämä merkittävä vuosi olisi ollut kaupungille erittäin optimaalinen hetki kehittää omaa valaistuksellista kaupunki-imagoaan. Pääosa design- vuoden turismista kuitenkin koostuu visuaalisesti tiedostavista ihmisistä, joten kaupungista tulee jäämään heille vahva muistijälki nimenomaan visuaalisten kokemusten pohjalta.

Helsingillä olisi mielestäni paljon opittavaa maailmanlaajuisesti kaupunkivalosuunnittelustaan tunnetulta Jyväskylästä. Mallia Helsinki voisi ottaa eritoten valaistuskohdeiden ennakkoluulottomasta suunnittelusta ja toteutuksesta osana kaupunki-imagon rakentamista.

5 Helsingin julkisivuvalaistusta valvovat tahot

Julkisivuvalaistuksen lupaprosessia valvoo Helsingissä useampi taho. Eri tahoilla on eri velvoitteet ja roolit valvoa kaupunkitilassa tapahtuvia muutoksia. Tärkeimpänä tahona julkisivuvalaistuksen suunnittelun ja toteutuksen näkökulmasta voidaan pitää Rakennusvalvontavirastoa. Päättävänä tahona lupia haettaessa on Rakennusvalvontavirasto, joten ylin päätösvalta on sillä. Julkisivuvalaistushankkeet ovat parhaimmillaan yhteishankkeita, jolloin kaikki hankkeeseen osallistuvat tahot tekevät päätöksiä yhdessä ja toimivat saman yhteisen päämäärän saavuttamiseksi.

5.1 Rakennusvalvontavirasto

Rakennustoimintaa valvoo Helsingissä rakennuslautakunta, ja sen valmistelu- ja toimeenpanoelimenä toimii Rakennusvalvontavirasto. Rakennusvalvonnalle kuuluu rakentamiseen ja rakennetun ympäristön hoitoon liittyvä neuvonta, valvonta ja lupakäsittely. Rakennusvalvontavirastossa julkisivuvalaistuksen kannalta merkittävin henkilö on kaupunkikuva-arkkitehti.

Rakennusten rakentaminen, niiden olennaiset korjaukset ja muutokset sekä kaupunkikuvaan tai -ympäristöön vaikuttavat toimenpiteet vaativat luvan. Rakennuslupa on aina kirjallinen, ja sitä haetaan kirjallisella hakemuksella rakennusvalvontavirastosta. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaisesti Rakennusvalvontavirasto myöntää toimenpideluvan, jos lupaan on tarvetta.

Rakennusvalvonnan internet-sivuilla kerrotaan sille määritellyt tehtävät:

- huolehtii rakennushankkeen sopeutumisesta ympäristöön
- varmistaa, että kaavan tarkoitus rakennettaessa toteutuu
- varmistaa, että rakennus on teknisesti oikein suunniteltu ja toteutettu
- tukee hyvää rakentamiskulttuuria: rakentamista, joka perustuu ekologisesti ja sosiaalisesti toimiviin, elinkaariominaisuuksiltaan kestäviin ratkaisuihin
- tukee hyvän ja käyttäjien tarpeita palvelevan, toimivan ja esteettisesti tasapainoisen, terveellisen, turvallisen ja viihtyisän elinympäristön aikaansaamista ja säilyttämistä
- vaalii hyvää kaupunkikuvaa

- paimentaa rakennuskannan ympäristön ja rakennuskannan suunnitelmallista ja jatkuvaa hoitoa ja kunnossapitoa.

(Rakennusvalvonnan www-sivut)

Rakennusvalvonnan yhteydessä ja sen apuna toimivat kaupunkikuvaneuvottelukunta ja teknillinen neuvottelukunta.

5.2 Rakennusvirasto

Rakennusvirasto vastaa Helsingin katujen ja viheralueiden suunnittelusta, rakentamisesta ja hoidosta sekä pysäköinninvalvonnasta. Myös kaupungin toimitilojen suunnittelu ja rakennuttaminen kuuluu sen tehtäviin. (Rakennusviraston www-sivut)

”Valaistuksen kohdalla merkittävin rooli Rakennusvirastolla on silloin jos asennetaan valaisimia katu- tai puistoalueelle. Tällöin tarvitaan rakennusviraston katu- ja puisto-osaston alueidenkäytön lupa.”(Uusitalo, 15.03.2011)

5.3 Museovirasto

Museovirasto vaalii Suomen aineellista kulttuuriperintöä: tallentaa, tutkii ja jakaa tietoa. Museovirasto on kulttuuri- ja tutkimuslaitos sekä suojeluviranomainen, joka palvelee monipuolisesti kansalaisia, päättäjiä, museoalan ammattilaisia, tutkijoita ja opiskelijoita. Virasto vastaa muinaisjäännösten, rakennusperinnön, kulttuurihistoriallisesti arvokkaan ympäristön ja kulttuuriomaisuuden suojelusta yhdessä muiden viranomaisten ja muun museolaitoksen kanssa. (Museoviraston www-sivut)

Museovirasto toimii lausunnonantajana kun hanke koskee valtion omistuksessa olevia kohteita. Jos kyseinen kohde on suojelukohde, mutta se ei ole valtion omistuksessa, valvovana lausunnonantajana toimii Kaupungin museo. Museovirasto ja Kaupunginmuseo toimivat hankkeen ohessa lausunnonantajina ja niiden asiantuntemusta tarvitaan historiallisesti merkittävässä kohteissa. Varsinaista päätösvaltaa ei niillä ole, vaan ne antavat lausunnon oikeasta toimintatavasta historiallisissa kohteissa.

5.4 Kaupunkisuunnitteluvirasto

Kaupunkisuunnitteluviraston tehtävänä on huolehtia kaupungin rakenteellisesta ja kaupunkikuvallisesta kehittämisestä sekä kaavoituksesta ja liikenteen suunnittelusta ja ohjaamisesta.

Virastossa on yleissuunnitteluosasto, asemakaavaosasto, liikennesuunnitteluosasto ja hallinto-osasto.

Yleissuunnitteluosastolla valmistellaan yleiskaavat ja osayleiskaavat, siellä toimii myös tutkimistoimisto ja teknistaloudellinen toimisto. Virastolla on myös oma ammattikirjasto.

Asemakaavaosastolla suunnittelutyö tapahtuu aluetoimistoissa ja projekteissa, jotka ovat itsenäisiä suunnitteluyksiköitä. Ne vastaavat alueensa asemakaavojen valmistelusta, lausuntoasioista ja asiakaspalvelutehtävistä.

Liikennesuunnitteluosasto kehittää seudun ja Helsingin liikennejärjestelmää sekä vastaa liikennevalojen ja liikennetelematiikan suunnittelusta, toteuttamisesta ja ylläpidosta.

(Kaupunkisuunnitteluviraston [www-sivut](#))

6 Valaistusta koskeva lainsäädäntö ja normisto

Helsingissä valaistusta ja siihen liittyviä toimenpiteitä ohjeistetaan lainsäädäntöjen sekä normien avulla. Lainsäädäntö tai normisto ei määrittele puistovalaisuksen tai julkisivu- ja pihavalaisuussuunnitelmien sisältöä tai tavoitteita täsmällisesti (KAUPUNGIN VALOT, 2003). Täten tarkoitus ei ole vaikuttaa visuaalisiin tai teknisiin ratkaisuihin, vaan antaa suunnittelulle periaatteelliset raamit ja ohjeistus. Näitä ohjeistuksia noudattamalla hanke tulee vastaamaan Helsingin kaupungin tavoitteita ja täten ratkaisu tukee myös kaupungin yhtenäistä kaupunkikuvaa. Ohjeistuksissa painotetaan eniten valaistuksellista kaupunkikuvaa ja sen valaistuksen valvontaprosessia. Luotujen raamien avulla on kaupungin päättävien elinten helpompi ylläpitää tavoiteltua kaupunkikuvaa. Maankäyttö- ja rakennusasetuksessa ja Helsingin kaupungin rakennusjärjestyksessä määritellään lähinnä valaistusratkaisujen luvanvaraisuus ja niiden kaupunkikuvallinen yhteensopivuus (KAUPUNGIN VALOT, 2003). Tästä Helsingin kaupungin julkaiseman raportin lainsäädäntöä koskevasta osiosta voimme jo päätellä, että tarkoituksena ei ole vaikuttaa visuaaliseen sisältöön, vaan luoda uutta ja ylläpitää vanhaa kunnioittaen kaupungin historiaa ja sen ajallisessa prosessissa kehittyntä kaupunkikuvaa.

Tässä merkittävimmät valaistusta koskevat säädökset:

- Maankäyttö- ja rakennusasetus
 - o 62 § Toimenpiteiden luvanvaraisuus
- Helsingin kaupungin rakennusjärjestys
 - o 5 § Kaupunkikuvalliset vaatimukset
 - o 9 § Mainos- ja muut vastaavat laitteet
 - o 10 § Tontin ja rakennuksen valaistus
 - o 41 § Julkisen kaupunkitilan valaistus

Näiden säädösten ohjeistuksia noudattamalla ja niihin perehtymällä on mahdollista saavuttaa kaikki hankeen osapuolia miellyttävä lopputulos joka kestää aikaa myös visuaaliteknisistä lähtökohdista katsottuna. Pohjatiedon hankkiminen ja ennakkotyön merkitys ovat erittäin tärkeitä osa-alueita julkisivuvalaistuksen lupaprosessin menestyksekkäässä läpiviemisessä.

7 Valaistusta koskeva lupaprosessi

Helsingin kaupungin julkisivuvalaistuksen lupaprosessi on muuttuva prosessi, joka hakee vielä lopullista muotoaan. Mukana on monta tahoja, ja tämä tuo prosessiin oman hankaluutensa. Prosessi on erilainen eri kaupungeissa. Olen ottanut esimerkiksi Helsingin ja Jyväskylän lupaprosessit. Suurin ero näiden kahden kaupungin välillä on lupaprosessiin liittyvien tahojen määrä. Helsingissä on mukana kohteesta riippuen neljä (4) eri tahoja: Rakennusvirasto, Rakennusvalvontavirasto, Kaupunkisuunnitteluvirasto ja jos on kyseessä suojelukohde niin mukana on myös Museovirasto (valtion omistamissa kohteissa) ja muissa suojelukohteissa Kaupunginmuseo.

7.1 Helsingin kaupungin lupaprosessi

Tämä kuvailtu prosessi pohjautuu Helsingin kaupungin kaupunkikuva-arkkitehdin Marjatta Uusitalon ja Helsingissä toimivan arkkitehti Marjut Kauppisen haastatteluihin. Marjut Kauppinen on aikaisemmin toiminut Helsingin kaupungin kaupunkikuva-arkkitehtina ja ollut mukana tekemässä KAUPUNGIN VALOT- Helsingin kaupungin kaupunkikuvalliset periaatteet julkaisua.

Pääpaino prosessissa on kattavalla ennakkotyöllä. Toimimalla kaupungin esittämien raamien mukaisesti valaistuksen lupaprosessin tulisi mennä alla kerrotussa järjestyksessä.

Helsingin kaupungin julkisivuvalaistuksen lupaprosessin etenemisvaiheet ja huomioitavat asiat:

Ennakkosuunnittelu

- Kaikki lähtee ideasta, kun on idea voidaan järjestää ennakkoneuvottelu eri asianosaisten kanssa. Siellä käydään läpi, että mikä on edes mahdollista, ja mitä kaupungin puolesta toivotaan (Kauppinen, 08.03.2011.) Kaupungin valot- julkaisussa löytyy tarkemmin kerrottuna kaupungin toiveet ja tavoitteet valaistukselle.

- Ennakkoneuvottelussa on Rakennusvalvonnasta on paikalla yleensä kaksi henkilöä, kaupunkikuva-arkkitehti ja toinen on lupakäsittelijä esim. alueen lupa-arkkitehti tai kaupunkitilayksikön arkkitehti. Tässä ennakkoneuvottelussa päätetään vaatiiko hanke luvan ja viedäänkö hanke

kaupunkikuvaneuvottelukuntaan vai käsitelläänkö virastossa. (Uusitalo, 15.03.2011.)

- Jos on vähänkin merkittävämmästä kohteesta kyse, ja ennakkoneuvottelussa on todettu, että hanke tulisi viedä kaupunkikuvaneuvottelukunnan käsiteltäväksi tulee mennä kaupunkikuvaneuvottelukunnan luokse tarvittavien asiakirjojen kanssa (Uusitalo, 15.03.2011). Neuvottelukunta kokoontuu joka keskiviikko ja se koostuu lähinnä arkkitehdeistä.

- Ennakkoneuvottelussa päätetään onko koevalaisulle tarvetta kyseisen hankkeen kohdalla.

- Jos tarvitsee mennä katualueelle laittamaan valaisinlaitteita tarvitaan lupa Rakennusvirastosta ja on suotavaa ottaa yhteyttä Helsingin Energiaan joka vastaa ulkovalaistusverkosta (Kauppinen, 08.03.2011). Jos julkisivuvalaistus vaatii valaisinlaitteiden kiinnittämistä pylväisiin, on eritoten oltava yhteydessä Helsingin Energiaan.

Koevalaistus

- *Mikäli hanke viedään kaupunkikuvaneuvottelukuntaan ennakkohakemuksena niin käsittelyssä edellytetään usein koevalaistusta* (Kauppinen, 08.03.2011).

- Kun tulee hyväksyntä hankkeen edesviemiseksi on suoritettava koevalaistus (jos ennakkoneuvottelussa on todettu koevalaistus tarpeelliseksi). Koevalaistuksessa on mukana kaupunkikuvaneuvottelukunta, kuitenkin vain jos hanke on ollut kaupunkikuvaneuvottelukunnan käsittelyssä. Jos on kyseessä suojeltu rakennus niin mukana on Kaupunginmuseon/Museoviraston edustaja. (Uusitalo, 15.03.2011.)

- Koevalaistuksessa läsnä olevat henkilöt mietitään aina kohteen mukaan, että keitä asia koskee. Kukin arvioi lopputulosta omalta taholtaan. Koevalaisun tulee olla yhtenevä mahdollisesti tehdyn kaupungin

yleissuunnitelman kanssa ja toimia osana kokonaisuutta. Valaisun tulisi olla yhtenevä esitettyjen suunnitelmien kanssa.

- Koevalaistuksen jälkeen otetaan kommentteja vastaan siihen osallistuneilta, ja tarvittaessa tehdään halutut muutokset kunnes valaistus on saanut hyväksynnän. Jos koevalaistusta on edellytetty neuvottelukunnassa niin hanke viedään uudelleen sinne ja asia määritellään pöytäkirjassa (Uusitalo, 15.03.2011).

- Pienet valaisimien sijoittelua koskevat asiat saatetaan käsitellä esim. mainoslaitteiden yleissuunnitelmassa. Yleissuunnitelmaa valvoo Kaupunkisuunnitteluvirasto.

Toimenpidelupahakemus

- Jos kaikki edellä mainitut vaiheet on käyty läpi ja hanke on saanut hyväksynnän laitetaan toimenpidelupahakemus rakennusvalvontavirastolle. Sen käsittelee hankkeen lupakäsittelijä ja päätöksen tekee kaupunkikuva-arkkitehti tai lupayksikön päällikkö (Uusitalo, 15.03.2011). Toimenpidelupahakemus löytyy liitteenä (Liite 1.). Sen löytää myös Rakennusvalvonnan Internet-sivuilta.

- Uuden rakennuksen ollessa kyseessä saatetaan edellyttää mainoslaitteiden ja valaistuksen yleissuunnitelmaa (lupamääräys), joka tehdään yleensä erillisellä toimenpideluvalla (Uusitalo, 15.03.2011).

Hyväksytyt/hylätyt toimenpidelupahakemukset

- Jos hakemus hyväksytään voidaan aloittaa hanke. Kukaan viralliselta taholta ei varsinaisesti valvo hankkeen edistymistä, vaan vastuu on toteuttajalla, mutta poikkeuksia myös on. Lopputuloksen tulee vastata hakemuksessa esiteltyjä suunnitelmia ja koevalaistusta.

- Jos hakija on päätökseen tyytymätön, voi hän valittaa päätöksestä rakennuslautakuntaan (Uusitalo, 15.03.2011). Täällä käsitellään valitus ja voidaan kumota esim. kielteinen päätös.

Helsingin kaupunki myöntää myös määräaikaisia lupia. Haastattelussa Marjut Kauppinen kuvailee niitä näin:

”Jos on tullut sellainen tilanne eteen, että ollaan tekemässä uudella konseptilla julkisivuvalaistusta voidaan myöntää määräaikainen lupa. Lupa voi jatkua jos todetaan ratkaisu toimivaksi. Haasteena on kuitenkin se, että joillakin jo olemassa olevilla valaistuksilla saattaa olla määräaikainen lupa mennyt umpeen, ja jos jotakin tapahtuu, niin valaisulla ei ole enää lupia, joten vastuukysymykset tulevat eteen. Määräaikaisen luvan mentyä umpeen tulisi hakea pysyvä toimenpidelupa. Määräaikaissa luvissa on myös haasteena se, että jos kiinteistön omistaja vaihtuu niin kuka pitää huolen lupien jatkuvuudesta ja siirtykö tämä tieto uusille omistajille. Tässäkin tulee esille käyttö- ja huolto-ohjeen merkitys.”
(Kauppinen, 08.03.2011.)

7.2 Jyväskylän kaupungin lupaprosessi

Yksi merkittävistä edelläkävijöistä kaupunkivalaistuksen vastuuntuntoisessa kehitystyössä on Jyväskylän kaupunki. Siellä on otettu valaistus vahvasti osaksi kaupunkikuvasuunnittelua. Jyväskylässä toimii valaistuskordinaattori, jolle ilmoitetaan tulevista hankkeista ja hän osallistuu ennakkoesittelyihin resurssien mukaan.

Haastattelussaan valaistuskordinaattori Annukka Larsen kuvailee Jyväskylän prosessia näin:

Jyväskylän kaupungin julkisivuvalaistuksen lupaprosessi saneeraus- ja uudiskohteessa:

Ennakkosuunnittelu

- Pääsuunnittelija lukee rakennusjärjestyksen;

<http://www.jyvaskyla.fi/rakennus/rakennusjarjestys>

- Rakennusvalvonta ohjeistaa vuonna 2000 tehdyn Master Planin mukaan, mutta siinä ei ole viitteitä miten valaistaan, vaan mitä valaistaan.

Koevalaistus

- Pääsuunnittelija on yhteydessä Rakennusvalvontaosaston neuvontaan, jossa ohjeistetaan koevalaistuksen suorittamisesta.
- Rakennusvalvontaosasto hankkii asiasta kaupunkikuvatoimikunnan lausunnon.
- Toimenpideluvan ehtona on pääsääntöisesti koevalaistusehto, jossa lopullisesti hyväksytään valaistussuunnitelma.

Toimenpidelupa

- Pääsuunnittelija tai kohteen omistaja hakee toimenpidelupaa, jonka antaa Rakennusvalvonta. He yleensä haluavat nähdä suunnitelmista jo luonnokset ja voivat siinä vaiheessa tiedottaa suunnittelijaa, että valaistus tulee suunnitella tietyllä laatutasolla (esim. julkisivuvalaistusta suositellaan toteutettavaksi) ja lupaa haettaessa on esitettävä myös valaistussuunnitelmat.

(Larsen, 28.02.2011)

Annukka Larsen kuitenkin toteaa, että ” *valitettavan usein suunnitelmat tulevat puutteellisina ja lukijalla saattaa olla hankaluuksia osata tulkita niitä*”. Sama ongelma on varmasti useissa muissakin kaupungeissa. Luvan hakijoilla ei välttämättä ole tarvittavaa ammattitaitoa luoda kattavia suunnitelmia, tai niistä tehdään hankalasti tulkittavat. Molemmat ongelmakohdat voivat aiheuttaa suuriakin ongelmia prosessin läpiviemisessä. Täten hankkeen alusta asti tulisi olla mukana ammattitaitoinen valaistussuunnittelija jonka avulla voitaisiin välttää kyseiset ongelmat. Hän toimisi kaikkien osapuolien apuna läpi koko prosessin. Tämä vaatisi enemmän resursseja niin tilaajalta kuin myös kaupungilta, mutta pidemmällä tähtäimellä säästyttäisiin monilta ongelmatilanteilta.

Jyväskylän valaistuksellisissa periaatteissa painotetaan osaavan suunnittelun merkitystä, sen pitkäkantoista hyötyä niin energiatehokkuuden kuin myös kaupunkikuvan kokonaisuuden suhteen. Vähitellen ovat muutkin Suomen kaupungit omaksuneet tämän toimintatavan osaksi valaistuksellisia periaatteitaan. Jyväskylän esimerkkiä seuraamalla kehittyisi koko Suomen valaistuksellinen ilme ja ottamalla mallia heidän toiminnastaan lupaprosessin kohdalla selkeytyisi muidenkin kaupunkien valaistukseen liittyvä lupaprosessi. Kaupunkien byrokraattinen rakenne tuo oman haasteensa sovellettaessa Jyväskylän mallia, mutta sitä voitaisiin muokata kunkin kaupungin tarpeiden ja vaatimusten mukaisesti.

Kuva 6. Jyväskylän Vaasankadun risteyssilta

8 Helsingin kaupungin valaistuksen kehityssuunta

Valaistuksen tulee olla kaupunkikuvallisesti korkeatasoinen sekä katu ympäristöön ja arkkitehtuuriin soveltuva (KAUPUNGIN VALOT, 2003). Näin kyseisen raportin tehnyt työryhmä määrittelee Helsingin kaupunkiin tulevalta valaistukselta odotetun tason. Vaatimukset ovat kovat, muuta tarpeelliset. Määritelmät antavat yleiset periaatteet kaupungin valaistuksellisista tavoitteista. Haasteena onkin toteutusten valvonta ja korkeatasoisen sekä katu ympäristöön ja arkkitehtuuriin soveltuvan valaistuksen määrittely.

Keskustaan tulee laatia yhtenäiset julkisivuvalaistuksen suunnitteluperiaatteet (KAUPUNGIN VALOT, 2003). Vuonna 2003 tehdyssä raportissa Helsingin kaupunki asetti kyseisen valaistussuunnitteluperiaatteiden laatimistavoitteen. Haastattelussa Helsingin kaupungin kaupunkikuva-arkkitehti Marjatta Uusitalo kuitenkin toteaa että ”kyseisiä suunnitteluperiaatteita ei ole kaupungille vielä tehty” (15.03.2011) . Tästä syystä voi olla hankalaa luoda yhteneväinen julkisivuvalaistuksen ilme kaupungille. Mielestäni nyt olisi aika täsmentää ohjeistusta, koska julkisivuvalaistuksen tarve ja toteuttamisvaade lisääntyy vauhdilla. Kaupungin tulisi pysyä mukana tässä kehityksessä ja antaa valaistuksellisen kaupunkikuvansa kehittyä.

8.1 Tekniikan kehittyminen

Valaistustekniikan nopean kehittymisen myötä on valaistustekniset mahdollisuudet ovat monipuolistuneet. LED-tekniikan kehittymisen ansioista on energiatehokkuus kasvanut ja värien käyttö valaistuksessa lisääntynyt. Väri valaistuskohteita on Helsingin keskusta-alueella nähtävissä vielä tällä hetkellä melko vähän. Mutta Helsingin kaupunkikuva-arkkitehti Marjatta Uusitalo näkee väri valaistukselle paikan kaupunkikuvassa. Haastattelussaan hän kuitenkin määrittelee joitakin vaatimuksia: ”*Väri valaistuksen tulee sopia kohteeseen ja ympäristöön. Suojellut talot, kulttuurihistoriallinen ympäristö huomioitava*”(Uusitalo, 15.03.2011).

Väri valaistus on erittäin vahva visuaalinen tekijä kaupunki ympäristössä, mutta sillä on myös muilla tavoin kaupunkikuvaan vaikuttava olemus. ”*Parhaimmillaan väri valaistus voi vaikuttaa myönteisesti kaupunkikuvaan, ja katsojan koko muistikuva rakentuu jostain tietyistä väri valaistuskohteesta*” (Kauppinen, 08.03.2011) . Kauppinen on mielestäni oikeassa tässä toteamuksessaan. Väri valaistuksella ei ole vain visuaalinen

merkitys, vaan jokin kaupunki voi profiloitua katsojalle tietyn värivalaistuskohteen mukaan. Valaistavan kohteen sijainti ja sen arkkitehtoninen ilme sekä hierarkkinen rooli kaupunkikuvassa ovat suuressa roolissa värivalaistusta suunniteltaessa. Suunnittelussa tulee käyttää ammattitaitoista suunnittelijaa sekä tehdä kattava ennakkotyö.

Liikkuva kuva osana julkisivua on Suomessa vielä kovin uutta ja siihen suhtaudutaan varoen. Se on ymmärrettävää, koska liikkuva kuva on erittäin vahva huomion kiinnittäjä. Kampin keskuksen aukiolla Helsingissä on nähtävänä iso Media Facade - pinta. Led-tekniikalla toteutettu pinta toistaa yritysten mainoksia ja on hallitsee vahvasti koko aukioalueen pimeän ajan näkymää. Helsingissä Lasipalatsin aukiolla järjestettävä Media Facades Festivaali tuo väliaikaisia installaatioita kaupunkikuvaan isommille julkisivupinnoille. Pysyvinä ratkaisuinä näitä ei ole vielä toteutettu. Haastattelussa Marjut Kauppinen toteaa: *”Media Facadeille on oma paikkansa kaupunkikuvassa, Helsingissä tällä hetkellä liikkuvaa kuvaa sisältäviä elementtejä voidaan laittaa kävelyväylille”*. Uskon, että pysyvinä isompina julkisivupintoina ei Media Facadeja tulla Suomessa vielä hetkeen näkemään. Ja jos itse miettii asiaa tarkemmin, niin onko Helsingin kaltaisella kaupungilla edes tarvetta tuoda tällaista hallitsevaa visuaalista elementtiä kaupunkikuvaansa.

8.2 Suurimmat haasteet

Tämän hetken suurimpana haasteena voidaan pitää valaistuksen ylläpito ja huoltotöitä. Kun kiinteistölle teetetään valaistussuunnitelma, saattaa huolto- ja ylläpitosuunnitelmat jäädä tekemättä. Marjut Kauppinen näkee asian ongelmana, ja hän kuvaileekin näkemystään asiasta näin:

”Suunnittelijoiden tulisi tehdä tarkka käyttö- ja huolto-ohje valaistuksesta. Siinä olisi tarkkaan kerrottu suuntauksista, valaisintyypeistä ja ohjelmoinnista jos sitä pitääkin joskus muuttaa. Ylläpito on suuri haaste, lupaan voidaan kirjoittaa mukaa kohta jossa todetaan että rakentajan tulee pitää valaistus siinä kunnossa missä se on suunniteltu. Varsinaista valvontaa ei asiasta ole, mutta jos puutteita huomataan saatetaan niistä huomauttaa kiinteistön omistajalle.” (Kauppinen 08.03.2011)

Mielestäni kaupunki voisi edellyttää hankkeen tilaajalta kyseisen kohteen valaistuksen ylläpitoa ja huoltoa. Tämä toimisi myös keinona ylläpitää kaupunkikuvaa, ja vastuu jakautuisi oikein. Kuten Kauppinen haastattelussaan toteaa, valaistuksen ylläpitoa ei kukaan virallinen taho varsinaisesti valvo, mutta sen puutteista voidaan kuitenkin kiinteistön omistajaa huomauttaa. Vastuu huolto- ja ylläpitosuunnitelmista tulisi olla suunnittelijan vastuulla. Suunnittelijalla on kuitenkin kaikki tarkempi tekninen tieto valaisimien suuntauksesta ja teknisistä ominaisuuksista. Suunnitelmien tekeminen tulisi sisällyttää valaistussuunnittelusta tehtävään tarjoukseen. Valaistuksesta huolehtiminen palvelee kaikkia hankkeen osapuolia, ja täten siihen tulisi kiinnittää enemmän huomiota.

Hankkeen eri osapuolien välisen yhteistyön tulisi olla tiiviimpää kuin tällä hetkellä. Kattavammalla eri osapuolten välisellä yhteistyöllä saattaisi ratkaisuihin tulla kestävämpiä ja kaikkia osapuolia miellyttäviä.

”Ideaalinen tilanne olisi sellainen jossa sekä kiinteistön omistajat että kaupunki yhdessä kartoittaisivat valaistuksen tilanteen ja tarpeen ja prosessi tehtäisiin yhteistyönä. Molemmat osapuolet hyötyisivät tiivimmistä yhteistyöstä” (Kauppinen, 08.03.2011)

Tätä yhteistyömallia kehittämällä päästäisiin parempiin kokonaisvaltaisiin lopputuloksiin, jotka palvelisivat kaikkia kaupunkitilaa käyttäviä ihmisiä, eikä pelkästään yhden kiinteistön haltijoita. Näin pystyttäisiin luomaan yleisilmeeltään yhteneviä ja kokonaisia kaupunkitiloja, jotka palvelisivat käyttäjiä niin esteettisenä kuin toiminnallisena miljööna monipuolisesti.

8.3 Toiminnallinen kehityssuunta

Helsingin kaupungin näkemys valaistuksesta osana kaupunkikuvaa on muuttunut vuosien aikana. Marjut Kauppinen kuvailee tapahtunutta kehitystä näin: *”Positiivista on se, että nykyään uusiin kaupunginosaan tehdään automaattisesti valaistuksen yleissuunnitelmat, ja että ammattitaitoisten suunnittelijoiden merkitys on ymmärretty ja sitä painotetaan vahvasti. Nykyään valaistus ei ole vain pieni osa rakennusta vaan osa*

kaupunkisuunnittelua” (Kauppinen 08.03.2011.) Hän on ollut aktiivisesti vaikuttamassa kehityssuuntaan ollessaan Helsingin kaupungin kaupunkikuva-arkkitehtina. On erittäin hienoa, että kehitystä on havaittavissa ja yhtenevän valaistuksellisen kaupunkikuvan eteen tehdään töitä.

Haastatteluissani Marjut Kauppinen ja Marjatta Uusitalon kanssa kysyin heiltä että kokevatko he tarvetta valaistuskordinaattorille. Kordinaattori toimisi asiantuntijana niissä hankkeissa missä hänen läsnäolonsa koettaisiin tärkeäksi. Hän toimisi täysin riippumattomana muista tahoista ja antaisi oman asiantuntemuksensa ja kokemuksensa hankkeelle. Marjut Kauppinen toteaa: *”Helsingin kaupungin päättävillä virastoilla on töissä vähän henkilökuntaa joilla olisi tietämystä valaistuksesta, tämä luo suuria haasteita. Olisikin hienoa jos jokaiseen virastoon saataisiin töihin asiantuntija roolissa oleva valaistuskordinaattori joka tulisi tarpeen mukaan hankkeisiin mukaan”* (Kauppinen 08.03.2011). Kauppinen näkee selkeän paikan asiantuntijan roolille valaistuksen lupaprosessissa. Hän kuitenkin kokee, että työtä on paljon ja olisi hyvä saada joka virastoon oma asiantuntijaroolissa toimiva henkilö. Marjatta Uusitalo myös myöntää tarpeen, mutta hieman pienemmässä määrässä. Hän toteaa: *”Yhteinen kaikkien virastojen kordinaattori olisi varmasti hyvä.”*(Uusitalo, 15.03.2011).

Eli selkeästi Helsingin kaupungin kaupunkivalaistuksen suunnittelu- ja toteuttamisprosessissa on tarvetta henkilölle, joka toimisi päätoimisesti asiantuntijaroolissa valaistuksen osalta. Tämä varmasti helpottaisi ja selkeyttäisi Helsingin kaupungin valaistukseen liittyvän lupaprosessin läpivientiä. Mukana olisi tällöin henkilö, joka ymmärtäisi niin valaistuksen visuaalista kuin myös teknistä puolta. Hän toimisi päättävien virastojen ja lausunnonantajien sekä lupaa hakevan tahon välissä.

Toivottavasti tällainen henkilö saadaan mukaan helpottamaan ja nopeuttamaan valaistuksen kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä. Uskon, että jos kaupunki tällaisen henkilön palkkasi, helpottuisi myös kaupungin työtaakkaa. Asiantuntijan myötä voisivat päättäjät saada visuaalisteknisesti kestävämpiä ratkaisuja toteutetuksi. Myös kattavampien suunnitelmien tekeminen voisi olla kyseisen henkilön vastuulla, jolloin voitaisiin saada Helsingin kaupungille myös yhtenäiset julkisivuvalaistuksen suunnitteluperiaatteet.

9 Loppusanat

Itse koen, että tällä hetkellä Helsinki on hieman jäänyt polkemaan paikoilleen julkisivuvalaistuksen ja kaupunkitilavaistuksen kehittämisen osalta. Viranomaisten olisi syytä toimia ajan hengen mukaisesti ja panostaa enemmän tähän kaupunkikuvallisesti merkittävään osa-alueeseen. Suomi tunnetaan maailmalla design-vaikuttajana ja tekniikan edelläkävijänä. Helsinki on maailman design-pääkaupunki vuonna 2012. Tämä merkittävä kulttuurivuosi olisi voinut olla Helsingin kaupungille erittäin hyvä hetki aloittaa valaistuksellisen kaupunki-ilmeen kehittäminen. Joitakin projekteja on tehty ja aloitettu kyseistä vuotta ajatellen, mutta ne ovat pieniä osia suuresta kokonaisuudesta.

Helsingissä suositaan ns. valopesua (julkisivu pestään valoilla tasaisesti), joka on pahimmillaan todella yksiulotteista eikä tue valaistavan rakennuksen ilmettä. Toivoisin kaupungin päättäjiltä enemmän rohkeutta valaisun suhteen. Korostavalla valaisulla saataisiin merkittäviä kohteita tuotua esille rakennuksen omia arkkitehtonisia piirteitä korostamalla. Tämä tekisi kunniaa rakennuksen historialle, ja loisi katsojalle vahvemman visuaalisen näkemiskokemuksen.

Värivalaistus on vielä kovin nuorta Suomessa. Helsingissä siihen suhtaudutaan melko varoen, toteutettuja kohteita ei ole montaa. Tunnetuimpana ehkä Finlandia-talo. Tähänkin asiaan ratkaisuna toimii osaava suunnittelu ja kaupunkikuvallinen ymmärrys. Onnistuneen värivalaisun ehtoina on suunnittelijan ja päättäjän arkkitehtoninen ymmärrys ja tieto koko kaupungin valaistuksen kaupunkikuvallisista periaatteista. Yksi valaistuksellisesti epäonnistunut hanke ei tarkoita sitä, että kaikki värivalaistuskohdeet tulisivat olemaan vastaavanlaisia. Suunnittelijan asiantuntemus värien hallitusta käytöstä on avainasemassa tässä tilanteessa. Värit ovat vahva elementti valaistuksessa ja niiden taidokas käyttö on haastavaa.

Jyväskylästä löytyy useampikin värivalaistuskohde. Mielestäni Jyväskylän kaupungin päättäjien ja siellä toimivien suunnittelijoiden suhtautuminen valaisuun on ihailtavaa ja todella rohkeaa. Kaikki tämä on saanut Jyväskylän maailman kartalle valon kaupunkina ja kaupungin imago on parantunut huomattavasti. Asukkaat ovat olleet tyytyväisiä valaistuksellisiin ratkaisuihin, ja valaisu on lisännyt heidän turvallisuuden tunnettaan.

Toivon, että Helsingissä jaksetaan edelleen kehittää valaistukseen liittyviä osa-alueita kuten lupaprosessia ja kaupungin valaistuksellista ilmettä. Uskon, että jos tähän osa-alueeseen panostettaisiin enemmän, tulisi siitä kaupungille pitkällä tähtäimellä suuri hyöty myös taloudellisesti. Onnistunut valaisu jää ihmisten mieleen ja tätä kautta myös turistien mielikuva kaupungista vahvistuisi. Näillä keinoin saattaisi Helsinki saada lisää turismia ja täten lisää tuloja kaupungille, ja pystyisi kehittämään kaupungin valaistuksellista imagoa maailmanlaajuisella tasolla. Julkisivuvalaistuksen kehittämisen osalta tärkeimpänä voidaan pitää jo aikaisemmin mainittuja julkisivuvalaistuksen suunnitteluperiaatteita. Nämä ohjeistukset tekemällä voidaan Helsingissä ylläpitää ja kehittää julkisivuvalaistusten yhtenevää ilmettä ja luoda ehyt kokonaisvaltainen kaupunkitila. Toinen merkittävä kehitysaskel olisi valaistuskoordinaattorin hankkiminen. Tämä toiminto helpottaisi todella paljon kaikkia valaistushankkeisiin kuuluvia toimijoita. Nämä kaksi asiaa toteuttamalla ottaisi Helsingin kaupunki jo ison askeleen eteenpäin kaupunkitilojen valaistuksen osalta.

Olisi myös tärkeää kehittää yhteistyötä päättävien tahojen sekä hankkeen toteuttajien välillä. Tällainen yhteistyö voisi edesauttaa toteuttamaan kaikkia tyydyttävä ja useita käyttäjiä palveleva valaistus. Lupaprosessin selkeyttäminen suunnittelijoille olisi jo suuri askel eteenpäin. Kaupungin olisi hyvä tehdä selkeä toimintatapaohje, missä olisi erikseen kaikki kohdat tarkkaan eriteltyinä. Tämä helpottaisi varmasti valaisuhankkeiden kaikkien osapuolien toimintaa. Tietysti edellytyksenä olisi se, että molemmat osapuolet noudattavat kirjoitettuja ohjeita.

Jotta Helsingin kaupunki saisi säilytettyä ja kehitettyä kaupunkikuvaansa, tulisi sen tehdä kattava Master Plan, jossa olisi tarkkaan kuvattuna alueet ja niiden valaistukselliset tavoitteet. Tällä hetkellä käytössä oleva KAUPUNGIN VALOT - ohjeistus on jo hieman vanhentunut. Se on tehty vuonna 2003, ja tekniikka sekä vaatimukset ovat kehittyneet jo paljon. Helsingissä olisi syytä tehdä uusi vastaavanlainen raportti, johon tulisi kaikki tarvittava tieto samojen kansien sisään. Työryhmässä tulisi olla mukana myös suunnittelijoita päättävien tahojen lisäksi. Tällä tavoin saataisiin aikaiseksi kaikille selkeät toimintatapaohjeet ja olisi varmaa, että kaikki osalliset olisivat samalla sivulla asioiden suhteen.

Useat Suomen kaupungit ovat jo lisänneet toimiaan valaistuksen kehittämisen suhteen. Ymmärrys siitä, kuinka moneen eri osa-alueeseen voidaan valaistuksella vaikuttaa on kasvanut, ja ihmisten suhtautuminen valaistukseen on vähitellen muuttumassa. Osataan jo vaatia visuaalisesti sekä teknisesti parempia ratkaisuita. Kehitys on vasta aluillaan, mutta uskon, että vahvan yhteistyön ja valaistuksellisen ymmärryksen kehittymisen myötä ala jatkaa kehittymistään ja selkeät toimintatavat kehittyvät.

10 Lähteet

Internet lähteet:

Kaupunkisuunnitteluvirasto.

<http://www.hel.fi/hki/ksv/fi/Viraston+esittely> (Luettu: 08.02.2011)

KAUPUNGIN VALOT- Helsingin valaistuksen kaupunkikuvalliset periaatteet. Helsinki : Helsingin Kaupunki, kaupunkisuunnitteluvirasto, rakennussuunnitteluvirasto ja Helsingin Energia. 2003. Muoto: PDF .

http://www.hel.fi/static/rakvv/kaupungin_valot.pdf (Luettu: 07.02.2011)

Rakennusvirasto.

http://www.hel.fi/hki/hkr/fi/Viraston+esittely+ja+ty_paikat (Luettu: 08.02.2011)

Museovirasto. <http://www.nba.fi/fi/museovirasto> (Luettu: 08.02.2011)

Rakennusvalvontavirasto. <http://www.hel.fi/hki/Rakvv/fi/Etusivu> (Luettu: 08.02.2011)

Rakennusjärjestys.

<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/4c1d80004a17215784b4ec3d8d1d4668/Rakennusjarjestys.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=4c1d80004a17215784b4ec3d8d1d4668> . (Luettu:18.03.2011.)

Finlex. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990895> (Luettu: 18.03.2011)

Arkkitehtuurin helmiä/Osa 85. Kaupunkitila muodostuu ihmisen omasta kokemuksesta. Nro 13/10. Kirjoittaja: Reijo Mälkiä

<http://www.babelkey.com/artikkelit/85.pdf> (Luettu: 15.03.2011)

Sähköpostihaastattelut:

Larsen, Annukka. Sähköpostihaastattelu 28.02.2011.

Uusitalo Marjatta. Helsingin kaupunkikuvaarkkitehti.
Sähköpostihaastattelu 15.03.2011

Henkilökohtainen haastattelu:

Kauppinen, Marjut. Helsingissä 08.03.2011

Kuvalähteet:

Kuva 1.

<http://aob.fi/>

Kuva 2.

<http://www.sanomanews.com/PublicFiles/167/2006/07/0705/6625/Sanomatalo%20illalla.jpg>

Kuva 3.

http://www.pardia.fi/pardianet/lue_lehti/pardianet_11_08_12_6_2008/ajan_kohtaista/tuottavuusohjelmaa_arvostellaan/

Kuva 4.

http://www.vaestoliitto.fi/kansainvalisyys/tiedottaminen_ja_vaikuttaminen/kansanedustajat/

Kuvaaja : Velipekka Rahkola

Kuva 5.

http://yle.fi/alueet/keski-suomi/2011/02/vaasankadun_sillat_valaistaan_ledeilla_2337120.html

Kuvaaja: Juhana Konttinen

Kuva 6.

<http://www.flickr.com/photos/20792787@N00/345702703/sizes/z/in/photostream/>

Liitteet

Liite 1. Toimenpidelupahakemus

(http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/f19547004a172343a4c6ec3d8d1d4668/lupahakemus_2_2008_re.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=f19547004a172343a4c6ec3d8d1d4668)

Helsingin kaupunki Rakennusvalvontavirasto		HAKEMUS		Rakennuslupa / Toimenpidelupa / Purkamislupa Ennakkolausunto / Jatkolupa / Maisematyölupa	
Täytä huolellisesti hakemuksen kaikki kohdat (1-16). Katso ohjeita myös: www.rakvv.hel.fi .					
VIRANOMAISEN MERKINTÖJÄ	Lupatunnus	Vastaanottaja ja päiväys			
1. RAKENNUSPAIKKA	Kaupunginosa	Kortteli/Kylä/Yleinen alue	Tontti/Tila RN:o	☐ Tontti on kaupungin vuokratontti	
	Postiosoite	Postinumero ja postitoimipaikka			
2. HAKIJA	Nimi				
Rakennuspaikan omistaja tai haltija. Rakennushankkeeseen ryhtyvän huolehtimisvelvollisuudet: katso RakMK A2.	Postiosoite	Postinumero ja postitoimipaikka			
	Puhelin virka-aikana	Telefax	Sähköposti		
3. PÄÄSUUNNITTELIJA	Nimi				
Hankkeen suunnittelun kokonaisuudesta vastaava pätevä henkilö: katso RakMK A2.	Postiosoite	Postinumero ja postitoimipaikka			
	Puhelin virka-aikana	Telefax	Sähköposti		
4. ASIAMIES	Nimi				
Yhteyshenkilö, jolla on oikeus täydentää ja korjata asiakirjoja.	Postiosoite	Postinumero ja postitoimipaikka			
	Puhelin virka-aikana	Telefax	Sähköposti		
5. RAKENNUSVALVONTA-MAKSUN VELOITUS	Nimi				
Vain yksi veloitettava.	Postiosoite	Postinumero ja postitoimipaikka			
	Puhelin virka-aikana	Telefax	Sähköposti		
6. RAKENNUSHANKE TAI TOIMENPIDE	☐ Uudisrakennus (A-lupatyyppi)		☐ Korjaus- ja/tai muutostyö (D)		
Raistila toimenpidetyyppi ja täytä pyydyt tiedot. Selosta lyhyesti rakennushankkeesta ja/tai toimenpiteestä, jolle lupaa haetaan. Ilmoita myös rakennuksen käyttötarkoitus.	☐ Lisärakennus ja/tai laajennus (B)		☐ Ennakkolausuntopyyntö (E)		
Hankkeen muut laajuustiedot (kuten kerrosalat) tulee esittää asemapiirroksessa tai erillisellä liitteellä. Laajuustiedot tulee tarvittaessa esittää Rakennushankkeita koskevassa (RH1).	☐ Muu toimenpide (rakennelma, mainos tms.) (C)		☐ Purkamislupa (P) tai jokin muu		
	Lyhyt selostus toimenpiteestä sekä rakennuksen pääasiallinen käyttötarkoitus				
	☐ Selostusta toimenpiteestä on täydennetty erillisellä liitteellä.	Hankkeen kokonaisala ja/tai muutoksen pinta-ala (m ²): /			
	☐ Rakennushankkeen yhteydessä puretaan:	☐ Ei purkamistoimenpiteitä			
7. ASEMAKAAVA	☐ Rakennuspaikalla on lainvoimainen asemakaava		Asemakaavan numero	Saanut lainvoiman (vuosi)	
Asemakaavamääräykset on esitettävä asemapiirroksessa.	☐ Asemakaavan laadinta / muutos on vireillä ja/tai rakennuspaikalla on rakennuskielto				
8. POIKKEAMINEN SÄÄNNÖKSISTÄ PERUSTELUINEEN	☐ Hankkeessa on seuraavat poikkeamiset perusteluineen:				
	☐ Selostusta poikkeamisista on täydennetty erillisellä liitteellä.	☐ Ei poikkeamia asemakaavasta tai säännöksistä			
9. NAAPURIEN KUULEMINEN	☐ Hakija on kuullut naapurit ja kuulemiskirjeet on esitetty tämän hakemuksen liitteinä		☐ Hakija kuulee itse naapurit		
Poikkeamiset on esitettävä. Suostumuksen tarveharkinta erikseen.	☐ Viranomaisena kuulee naapurit korvausta vastaan (ja/tai ratkaisee kuulemisen tarpeellisuuden)				

10. RAKENNUSSUOJELU				
Suojelumääräykset on esitettävä asemapiirroksessa.	☐ Rakennuspaikkaan ei kohdistu suojelumääräyksiä (asemakaavassa tai rakennussuojelulaki)			
	☐ Rakennuspaikkaan kohdistuu suojelumääräyksiä			
	Suojelumerkintä kaavassa			
11. RAKENNUKSEN TAUSTATIEDOT				
Muutos- ja/tai laajennustyössä tiedot on ilmoitettava, kun kohde on suojelukohde ja/tai toimenpide on merkittävä.	☐ Toimenpide on muutos- ja/tai laajennustyö ☐ Toimenpide ei ole muutos/laajennustyö			
	Rakennuksen alkuperäinen suunnittelija			
	Rakentamisvuosi			
	Lyhyt selostus rakennukseen aikaisemmin tehdyistä merkittävästä muutoksista			
12. YMPÄRISTÖSELVITYS				
Tarvitaan uudis- ja laajennushankkeissa, purkamisolosuhteissa sekä pihaan ja julkisivuihin kohdistuvissa toimenpiteissä.	☐ Valokuvia on liitteenä kpl ☐ Kyseessä on muu toimenpide			
	☐ Valokuvat on toimitettu lupakäsittelijälle (esim. sähköisessä muodossa) ☐ Kohteesta on liitteenä ympäristöselvitys valokuvineen			
13. LUPAHAKEMUKSEN LIITTEET				
Hakijan on liitettävä hakemukseen hankkeen edellyttämät liitteet, jotta hakemus voidaan kirjata lupakäsittelyä varten.	Liitekohtaan on merkitty lupatyypeittäin, milloin liite on välttämätön ja/tai (hankkeesta riippuen tarvitaan).			
Hakijalta voidaan edellyttää muutakin hakemuksen ratkaisemiseksi tarpeellista selvitystä.	☐ Selvitys rakennuspaikan hallinnasta tarvitaan aina			
Hakija voi vapaamuotoisesti täydentää liitekohtaan, jos tarvittava liite toimitetaan myöhemmin.	☐ Valtakirja tarvitaan aina, jos hakija itse ei allekirjoita hakemusta			
	☐ Ote kokouspöytäkirjasta (katso erillinen ohje) (A, B, C, D)			
	☐ Selvitys rakennuksen suunnittelusta ja suunnittelijoista A, B, D			
	☐ 3 sarjaa pääpiirustuksia tarvitaan aina rakenteellisesti AA-vaatimusluokan hankkeissa			
	☐ 2 sarjaa pääpiirustuksia (A, B, C, D)			
	☐ Esittelymateriaali (yleensä 1 piirustussarja) E, (A, B, C, D)			
	☐ Pääpiirustusten sisältö -lomake A, B, (C, D)			
	☐ Kartta-aineisto luvan hakemista varten A, B, (C)			
	☐ Pohjatutkimus ja pintavaaituskartta A, (B)			
	☐ Tonttikorkeusilmoitus A, (B, C)			
	☐ Viemärin ja vesijohdon liitoskohtalausunto A, (B, C, D)			
	☐ Energiaselvitys ja energiatodistus A			
	☐ Rakenteellisen turvallisuuden alustava riskiarvio tarvitaan aina rakenteellisesti A- ja AA-vaatimusluokan hankkeissa			
	☐ Rakennushankeilmoitus RH1 A, B, (C, D)			
	☐ Asuinhuoneistot-lomake RH2 (A, B, C, D)			
	☐ Selvitys rakennusjätteestä A, B, D			
	☐ Poistumalomake RK9 P			
	☐ Selvitys purkamistyöstä ja purkamisjätteestä P			
	☐ Poikkeamis päätös tarvitaan aina, kun asiaa ratkaistaan poikkeamis päätöksen nojalla			
	☐ Naapurin kuulemiskirjeet kpl			
	☐ Muu liite, mikä:			
	☐			
	☐			
14. HAKIJAN TIETOJEN LUOVUTUS				
Kuntarekisterin tallennettavat tiedot on nähtävänä rakennusvalvontavirastossa.	☐ Annan suostumukseni luovuttaa henkilötietojani sisältävän kopion, tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa suoramarkkinointia sekä mielipide- ja markkinatutkimusta varten (Julkisuuslaki, 16 § 3 mom.)			
	☐ Rakennusrekisteristä ei saa missään muodossa luovuttaa henkilötietojani suoramarkkinointia eikä mielipide- ja markkinatutkimusta varten (Henkilötietolaki, 30 §).			
15. PÄIVÄYS JA ALLEKIRJOITUS				
Huom: kaikkien hakijoiden allekirjoitus on välttämätön.	Päiväys			
	Hakijan tai valtuutetun asiamiehen allekirjoitus			
	Nimen selvennys			
16. PÄÄTÖKSEN TOIMITUS				
	☐ Hakijalle ☐ Asiamiehelle ☐ Pääsuunnittelijalle ☐ Veloitettavalle			
Osoite PL 2300 00099 HELSINGIN KAUPUNKI	Käyntiosoite Siltasaarenpolku 13 00530 Helsinki	Puhelin (09) 310 2611 Telefax (09) 310 26206	Sähköposti rakennusvalvontavirasto@hel.fi	1 / 2008. Copyright Helsingin kaupungin rakennusvalvontavirasto